

השלטון של אותו גוף העץ, החלק של ישראל, הוא רוצה לשמר אותם ולתת שלום בכלם, ועל זה שבעים פרים של חג הסוכות, לתת שלום לשבעים ענפים שבתוף העץ.

ועל זה מי כמכה באלם ה'. (מה זה באלים? העץ, כמו שנאמר (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. שאותו עץ שהיו עובדים לדפוס אחד שהיה חקוק בתוכו, ונקרא אילים עץ) מי כמכה שיעשה כמעשיך וירחם על הכל. מי כמכה בכל אותו סביב העץ, שאף על גב שהוא שולט - שומר את הכל, שומר את כל השאר, ולא רוצה לעשות עמהם כליון. מי כמכה נאדר בקדש - באותו כח עליון שנקרא קדש, נאדר בקדש ממש, ונקרא כח ה' נעם ה', והרי בארנו את הדברים.

מי כמכה באלם ה'. רבי יוסי פתח, (קהלת א) ראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. שלמה המלך שהתעלה בחכמה יתרה על כל בני העולם, איך אמר שכל המעשים הם הבל ורעות רוח? יכול אף מעשה הצדקה? והרי כתוב (ישעיה לב) והיה מעשה הצדקה שלום? אלא הרי פרשוה, כתוב כל המעשים אשר נעשו תחת השמש. שונה מעשה הצדקה, שהוא למעלה מן השמש.

והנה הכל הבל ורעות רוח, מה זה אומר? אם תאמר הכל הבל כמו שבארנו, שהוא בסוד החכמה, כמו שנאמר הבל הכלים אמר קהלת. ואותם הכלים קיום של העולם שלמעלה ושלמטה. מה תאמר בזה שכתוב כאן הכל הבל ורעות רוח? והרי דבר זה תחת השמש כתוב.

אף כף פרשוה וכף הוא. בא

ההוא דשליט עלייהו, וישראל אחידן ביה. פד מטא עלייהו שלטנותא דההוא (דף נ"ט ע"א) גופא דאילנא, חולקא דישראל. בעי לנטרא לון, ולמיהב שלמא בכלהו. ועל דא שבעים פרי הַחג, למיהב שלמא לשבעין ענפין דבגו אילנא.

ועל דא מי כמוכה באלם יי'. (מאי באלים. אילנא. כמה דאת אמר, (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. והוא אילנא, דהו פלחין לחד דפוסא, דמחמון בגויה. ואקרי אלים אילנא) מי כמכה דיעביד פעובדך וירחם על כלא. מי כמכה בכל ההוא סחרניה דאילנא דאף על גב דאיהו שלטא, נטיר לכלא, נטיר לכל שאר, ולא בעיא למעבד עמהון גמירא. מי כמכה נאדר בקדש, בההוא חילא עלאה דאקרי קדש. נאדר בקדש ממש, ואקרי כח יי' נעם יי', והא אוקימנא מילי.

מי כמכה באלם יי'. (שמות טו) ר' יוסי פתח (קהלת א) ראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. שלמה מלכא, דאסתלק בחכמתא יתירא על כל בני עלמא, היך אמר דכל עובדין הבל ורעות רוח. יכול אף מעשה הצדקה, והא כתיב (ישעיה לב) והיה מעשה הצדקה שלום. אלא הא אוקמוה, כל המעשים אשר נעשו תחת השמש כתיב. שאני מעשה הצדקה, דאיהו לעילא מן שמשא.

והנה הכל הבל ורעות רוח, מאי קא מיירי. אי תימא הכל הבל כמה דאוקימנא, דאיהו ברזא דחכמתא, כמה דאת אמר הבל הכלים אמר קהלת, ואינון הכלים קיומא דעלמא דלעילא ותתא. מאי תימא בהאי, דכתיב הכא, הכל הבל ורעות רוח. (והא מלתא דא תחת השמש כתיב). אלא הכי אוקמוה, והכי הוא. תא חזי,

בְּשַׁעֲתָא דְּעוֹבְדִין מִתְּפָשְׁרִין לְתַתָּא, וְכִר נָשׁ
אֲשַׁתְּדֵל בְּפוֹלְחָנָא דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא, הֵוּא
מְלָה דְּעֵבִיד, הֵבֵל אֲתַעְבִּיד מִיַּיְהוּה לְעֵילָא.
וְלִית לָךְ הֵבֵל, דְּלִית לִיה קָלָא, דְּסָלִיק
וְאֲתַעְטֵר לְעֵילָא, וְאֲתַעְבִּיד סְנִיגוּרָא קָמִי
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְכִר אֵינּוֹן עוֹבְדִין דְּאֲשַׁתְּדֵל בְּהוּ בֵּר נָשׁ,
דְּלָאו אֵינּוֹן פּוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, הֵוּא מְלָה דְּעֵבִיד, הֵבֵל יִתַּעְבִּיד מִיַּיְהוּה,
וְאִזְלָא וְשִׂאטַּת בְּעֵלְמָא. וְכִד נְפָקַת נְשַׁמְתִּיה
דְּכִר נָשׁ, הֵוּא הֵבֵל מְגִלְגֵּלָא לִיה בְּעֵלְמָא,
כְּאֲבָנָא בְּקוּסְפִיתָא, כְּמָה דְּכִתִּיב, (שְׁמוּאֵל א כה)
וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִיד יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלֶע.

כְּמָה יִקְלַעְנָה? אוֹתוֹ הֵבֵל שְׁמִגְלָלָא
אוֹתוֹ סְבִיבוּ בְּעוֹלָם, וְאִז כָּל
הַדְּבָרִים שְׂנֵעֵשִׂים (וְאוֹתָם שְׂתַחַח הַשָּׁמַיִם)
שְׂאֵינִם עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
נַעֲשֶׂה מֵהֶם הֵבֵל, שֶׁהוּא שְׂכֵרוֹן
רוּחַ, שְׁמִשְׁכַּר אֵת הַרוּחַ שְׁעוֹלָה
וְיִוֹרְדַת וּמִתְגַּלְגֵּלַת בְּעוֹלָם. זֶהוּ
שְׂכֵתוֹב הֵבֵל וְרַעוּת רוּחַ. אֲבָל אוֹתוֹ
דְּכִר שֶׁהוּא עֲבוֹדַת רְבוּנוּ, זֶה עוֹלָה
(נִקְרָא) מַעַל לְשִׁמְשׁ, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ
הֵבֵל קְדוֹשׁ, וְזֶהוּ הַזֶּרַע שְׂזָרַע הָאָדָם
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּמָה שְׂמוֹ? צְדָקָה,
שְׂכֵתוֹב (הוֹשַׁע י) זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה.
זֶה מָה שְׂמַנְהִיג אֵת הָאָדָם, כְּשִׁתְּצֵא
מִמֶּנּוּ נְשַׁמְתוֹ, וְעוֹלָה לֵה לְמִקּוֹם
שֶׁל כְּבוֹד שְׁלֹמְעֵלָה נִמְצָא לְהַצָּר
בְּצִרּוֹר הַחַיִּים. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (יִשְׁעִיהֵנּוּ)
וְהֵלֶךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה, כְּדִי לְהַנְהִיג
אוֹתְךָ, לְהַעֲלוֹת אוֹתְךָ (מִמִּקּוֹם) לְמִקּוֹם
שְׂנִקְרָא כְּבוֹד ה', שְׂכֵתוֹב כְּבוֹד ה'
יֵאסְפֶךָ.

הַאי מְדַבֵּר לִיה לְכִר נָשׁ, כִּד תִּפּוּק נְשַׁמְתִּיה
מִיַּיְהוּה, וְסִלְקָא לֵה בְּאַתְרָא דְּכְבוֹד
דְּלְעֵילָא אֲשַׁתְּכַח לְאַתְצִרְרָא בְּצִרּוּרָא דְּחַיִּי,
הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, (יִשְׁעִיהֵנּוּ כח) וְהֵלֶךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה
בְּגִין לְדַבְּרָא לָךְ, לְסִלְקָא לָךְ, (מִן אֲתֵר) לְאַתְר
דְּאֲקָרִי כְבוֹד יי'. דְּכִתִּיב, (יִשְׁעִיהֵנּוּ כח) כְּבוֹד יי' יֵאסְפֶךָ.

ראה, בשעה שהמעשים מכשירים
למטה ואדם משתדל בעבודת
המלך הקדוש - מאותו דבר
שעושה, נעשה ממנו הבל למעלה,
ואין לך הבל שאין לו קול שעולה
ומתעטר למעלה, ונעשה סגור
לפני הקדוש ברוך הוא.

וכר אותם מעשים שמשתדל בהם
האדם שאינם עבודת הקדוש ברוך
הוא - מאותו דבר שעושה, נעשה
ממנו הבל, והולך ומשוטט
בעולם. וכשיוצאת נשמת האדם,
אותו הבל מגלגל אותו בעולם
כאבן בכף הקלע, ככתוב (שמואל א-
כה) ואת נפש איביך יקלענה בתוך
כף הקלע.

מהו יקלענה? אותו הבל שמגלגל
אותו סביבו בעולם, ואז כל
הדברים שנעשים (ואותם שתחת השמים)
שאינם עבודת הקדוש ברוך הוא,
נעשה מהם הבל, שהוא שכרון
רוח, שמשכר את הרוח שעולה
ויורדת ומתגלגלת בעולם. זהו
שכתוב הבל ורעות רוח. אבל אותו
דבר שהוא עבודת רבנו, זה עולה
(נקרא) מעל לשמש, ונעשה ממנו
הבל קדוש, וזהו הזרע שזרע האדם
באותו עולם, ומה שמו? צדקה,
שכתוב (הושע י) זרעו לכם לצדקה.
זה מה שמנהיג את האדם, כשתצא
ממנו נשמתו, ועולה לה למקום
של כבוד שלמעלה נמצא לה הצר
בצרור החיים. זהו שכתוב (ישעיה נח)
והלך לפניך צדקה, כדי להנהיג
אותך, להעלות אותך (ממקום) למקום
שנקרא כבוד ה', שכתוב כבוד ה'
יאספך.

כר אותן נשמות שאותו הבל קדוש
מנהיג אותן, אותו שנקרא כבוד ה'
יאספך.

כר אינון נשמתין, דההוא הבל קדישא מדבר להו, ההוא דאקרי כבוד

י"י, פניש לון בגויה, ואתצריין ביה. (הרא הוא דכתיב כבוד ה' יאספך) ודא אקרי נייחא דרוחא. אבל אחרא ורעות רוח אקרי. זפאין אינון צדיקייא, דכל עובדיהון לעילא מן שמשא וזרעין זרעא דצדקה, למזפי לון לעלמא דאתי, ועל דא כתיב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.

אמר רבי שמעון, תא חזי, בקדמיתא כד אתבני בי מקדשא לתתא, לא אתבני אלא בדינא ורוגזא, כמה דכתיב, (ירמיה לב) פי על אפי ועל חמתי וגו' בגין דבאתר דדינא שריא. לזמנא דאתי, זמין קדשא בריה הוא למבני ליה, ולא תקנא ליה בדרגא אחרא עלאה דאקרי צדקה, דכתיב, (ישעיה נד) בצדקה תכונני. בגין כף אתקיים, (ביה) ושמייה (דף נ"ט ע"ב) ממש צדק יתקרי. מנלן. דכתיב, (ירמיה כג) וזה שמו אשר יקראו יי' צדקנו.

נטיות ימינה תבלעמו ארץ. (שמות טו) הא אתמר, ארימת ימינה. אמר רבי יצחק, הא אתערו ביה חבריא, דכד אפיק קדשא בריה הוא למצראי מתין מתחות מיא, אמר לארעא, פניש לון בגיוף, ולא בעאת, עד דאושטי קדשא בריה הוא ימינא לקבלה, ואומי לה, פדין בלעתינון ארעא, הדא הוא דכתיב תבלעמו ארץ. אמר ר' אלעזר, נטית ימינה: לאפרשא לה משמאלא וכדין אתעביד בהו דינא.

נחית בחסדך עם זו גאלת, (שמות טו) כמה דכתיב, (תהלים מד) פי ימינה וזרועה ואור פניה פי רציתם. פי ימינה: דא גדולה. גהלת בעזרה, דא דכתיב וזרועה, דא גבורה. אל נה קדשה, דא דכתיב, ואור פניה פי רציתם, דא צדיק. וכלהו משתכחי בקרא.

כונס אותן לתוכו ונצרות בו. (זהו שכתוב כבוד ה' יאספך) וזה נקרא נחת רוח. אבל האחר נקרא רעות רוח. אשרי הצדיקים שכל מעשיהם מעל לשמש, וזרעים זרע של צדקה לזכות אותם לעולם הבא, ועל זה כתוב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.

אמר רבי שמעון, בא ראה, בתחלה כשנבנה בית המקדש למטה, לא נבנה אלא בדין ורגז, ככתוב (ירמיה לב) פי על אפי ועל חמתי וגו', משום שבמקום הדין שרוי. לעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לבנות אותו ולהתקינו בדרגה אחת עליונה שנקראת צדקה, שכתוב (ישעיה נד) בצדקה תכונני. משום כף יתקיים וכו', ושמו ממש יקרא צדק. מנין לנו? שכתוב (ירמיה כג) וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו.

נטיות ימינה תבלעמו ארץ. הרי נאמר שהרמת ימינה. אמר רבי יצחק, הרי התעוררו בו החברים, שפאשר הוציא הקדוש ברוך הוא את המצרים מתחת למים, אמר לארץ: פנסי אותם לתוכה. ולא רצתה. עד שהושיט הקדוש ברוך הוא את ימינו כנגדה והשביע אותה, אז בלעה אותם האדמה. זהו שכתוב תבלעמו ארץ. אמר רבי אלעזר, נטית ימינה - להפרידה מן השמאל, ואז נעשה בהם דין נחית בחסדך עם זו גאלת, כמו שכתוב (תהלים מד) פי ימינה וזרועה ואור פניה פי רציתם. פי ימינה - זו גדולה. גהלת בעזרה - אל שכתוב וזרועה, זו גבורה. אל נה קדשה - זה שכתוב ואור פניה פי רציתם, זה צדיק. וכלם נמצאים בכתוב.

תפול עליהם אימתה ופחד. (שמות טו) אימתה, אימה מיבעי ליה, מאי אימתה. דהא לית לך את או מלה חדא באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין. מאי אימתה. אמר רבי שמעון, פלומר דחילו דשכינתא.

בהאי גוונא, (שמות טו) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו', תבאמו ותטעמו, תבאם ותטעם מיבעי ליה, מאי תבאמו. אלא רוחא דקודשא אמר, על אינון דרא בתרא, דגזר יהושע, ואתגליא בהו גלויא דרשימא קדישא דשמייה דקודשא בריה הוא, דאלין אחידן ביה בור, ואלין אתחזיאו למירת ארעא. כמה דכתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. דכל מאן דאתגזר, ואתגליא ביה רשימא קדישא, ונטיר ליה, אקרי צדיק, בגין, כה, לעולם יירשו ארץ.

ועל דא תבאמו, ו' יתירה, תביאמו לאינון דאחידן בור. ותטעמו כמה דאת אמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאינון דאחידן בור, ולאינון בתראי, אתער מלה. ולית לך מלה באורייתא, או את זעירא באורייתא, דלית בה רזין עלאין, וטעמין קדישין, זפאה חולקיהון דינדעין בהו.

רעיא מהימנא

פקודא למבני מקדשא לתתא, פגוונא דבי מקדשא דלעילא, כמה דאת אמר, מכון לשבתך פעלת יי. דאצטריף למבני בי מקדשא לתתא, ולצלאה בגויה צלותא בכל יומא, למפלח ליה לקודשא בריה הוא, דהא צלותא אקרי עבודה.

וזהוויא בי כנשתא, אצטריף למבני ליה בשפירו סגיא, ולא תקנא ליה בכל

תפול עליהם אימתה ופחד. אימתה? אימה הנה צריך להיות! מה זה אימתה, שהרי אין לך אות או מלה אחת בתורה שאין בה סודות עליונים? מה זה אימתה? אמר רבי שמעון, פלומר דחילו דשכינתא.

כמו זה תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו'. תבאמו ותטעמו? תביאם ותטעם הנה צריך להיות! מה זה תבאמו? אלא רוח הקודש אומרת על אותו הדור האחרון שמל יהושע והתגלה בהם גלוי של הרשם הקדוש של שמו של הקדוש ברוך הוא, שאלה אחוזים בו, ואלה ראויים לרשת את הארץ, כפתיב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. שכל מי שנמול והתגלה בו רשם הקדוש ושומר אותו, נקרא צדיק. משום כה, לעולם יירשו ארץ.

ועל זה תבאמו, ו' יתרה. תבאמו לאותם האחוזים בו (תפארת). ותטעמו, כנאמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאותם שאחוזים בו, ולאותם אחרונים התעורר הדבר. ואין לך דבר בתורה או אות קטנה בתורה שאין בה סודות עליונים וטעמים קדושים. אשרי חלקם של היודעים בהם.

רעיא מהימנא

מצוה לבנות בית מקדש למטה כמו בית המקדש שלמעלה, כמו שנאמר מכון לשבתך פעלת ה'. שצריך לבנות בית מקדש למטה ולהתפלל בתוכו תפלה בכל יום, לעבוד את הקדוש ברוך הוא, שהרי תפלה נקראת עבודה.

ואותו בית הנקסט צריך לבנותו

תקונין, דהא בי כנשתא